

Vinneren av NKs debutantpris 2019

Veslemøy Lilleengen*

Heimstavn (2019)

Hikaru Dorodango, jord, leire og strå

Variierende størrelse

ca. 5,2 kg

Veslemøy Lilleengen (f. 1975) har master i kunst fra Kunstakademiet i Trondheim (2018). Selv forteller hun: Jeg arbeider med et tema eller materiale over lang tid, gjerne år, til det løsner grepet og vi er ferdige med hverandre. Det er som å få en sang på hjernen. Den insisterer på å bli hørt, og på å bearbeides. Jeg samler informasjon og materiale i en åpen prosess som involverer alle rundt meg, både kjente og ukjente.

Jeg har tenkt en del på jord i det siste. Jeg kommer fra en lang rekke jordbrukere. Jeg vet hvordan man skal stå i en nypløyd åker, jeg har alltid visst hvor jeg hører til. Men de siste årene har det hendt at jeg har våknet om natten og vært redd for at jeg ikke husker hvordan man pløyer. At jeg etter å ha bodd mer enn halve livet i byen har glemt hvordan det kjennes å arbeide med jord. «Heimstavn» består av 52 jordkuler i Hikaru Dorodango. Jorda er hentet forskjellige steder på hjemgården, jord som faren min har arbeidet med i 40 år og bestefaren min før det.

Prisjury 2019

Kiyoshi Yamamoto
juryleder, tekstilkunstner

Anne Britt Ylvisåker
førstekonservator KODE

Aron Irving Li
metallkunstner

Kristine Bjaadal
designer og kunsthåndverker

Prisen skal gå til kunstneren/kunstnerne bak det debutantverket i NKs Årsutstilling som juryen mener står sterkest med hensyn til kunstnerisk kvalitet og samtidsrelevans. Med debutant menes en kunstner som ikke tidligere har deltatt i Årsutstillingen. Vinneren kåres av utstillingsjuryen og prisen er på 25 000 kr. For oversikt over tidligere prismottakere, se katalogen for Årsutstillingen 2019.

Juryens begrunnelse

Årets debutantprisvinner har laget et verk som på en nær og vakker måte minner oss om noen viktige paradokser i samtida. Gjennom en tidkrevende og meditativ bearbeiding av et av de mest basale og oversette materialene vi har rundt oss, minner kunstneren oss på å verdsette livsviktige ting som vi ofte tar for gitt.

Materialet kunstneren jobber med er jord. Med ekstrem omsorg og tålmodighet har jorda blitt formet til skinnende kuler og hentet inn i utstillingssettingen som foredlede og opphøyede gjenstander. Grepet antyder at jorda kan verdsettes høyere enn gull. For der gull kan gi oss vakre, skinnende gjenstander, kan det ikke gi oss næring. Den som har jord, har føde, men den som har gull har ikke nødvendigvis tilgang til å bytte gull mot mat.

Kunstneren har formet 52 kuler av jord fra sin egen hjemgård. Antallet 52 får oss til å tenke på ukene i et år og syklusen i jordbruket.

I dag er jordbruket ofte sett på som en selvfølge i samfunnet, som noe som går sin vante gang selv om vi ikke holder på med det selv. Her ligger det et paradoks. I de store byene er vi stadig mer opptatt av hva vi spiser, av at råvarene skal være kortreiste og at de er økologisk framstilt. Miljøpartiet får stadig større oppslutning i sentrumsområdene, men vi som stemmer på dem er ofte nettopp de som har flyttet fra bygde-Norge og ikke vil forplikte oss til å forvalte jorda som generasjonene har bearbeidet før oss. Det å kunne velge hvorvidt man ønsker å overta en gård på odel er et forholdsvis nytt fenomen, og vi velger det bort eller reiser fra spørsmålet. Men hvis ingen jobber med jordbruket har vi ikke lenger føde.

Det er interessant å bemerke at disse kulene også har et liv og en skjørhet som vi ikke finner i gullet. De trekker til seg fukt fra omgivelsene og slipper den fra seg igjen. Dersom kulene pakkes inn i plast kan de gå i stykker. De fungerer som et fortettet eksempel på hvordan livet på jorda utfordres av syntetiske og «døde» materialer.

Håndverket i dette arbeidet forteller oss om det å ta arven vår og mulighetene våre i hendene med varsomhet og handlekraft, om det tidkrevende og fysiske arbeidet som dreier seg om å stikke hendene i jorda og virkelig forme den. Eller billedlig sett «å stikke fingeren i jorda» – et uttrykk vi bruker om å være rotet i den verden som vi lever i, både i opprinnelsen og i øyeblikket. Verket er i kontakt med noe urgammelt, og samtidig er det helt til stede i samtiden.

Teknikken som er brukt til å polere jordkulene er japansk og heter Hikuro Dorodango. Og verket er ikke bare relevant med hensyn til tradisjon og tilstand i Norge. Det er universelt. Samtidig som det kommer så nær oss som det bare kan gå an.

Årsutstillingen
NORSKE KUNSTHÅNDVERKERE

KODE
KUNSTMUSEER OG KOMPONSTRUEM

Vinneren av Finn Erik Alsos' minnepris 2019

Vidar Koksvik

Cloud I (2019)

Blåst og frihåndsformet opakt og hvitt glass
130 x 90 cm
ca. 20 kg

Vidar Koksvik (f. 1969) er utdannet glasskunstner fra Glasskolan i Orrefors og The Surrey Institute of Art and Design. Han har også MA i kuratorpraksis fra Universitetet i Bergen. Helt siden han etablerte seg som kunstner i 1998 har han vært opptatt av å utforske glassets mangfoldige muligheter, utvide sitt kunstneriske og tekniske repertoar og å utøve sitt kunsthåndverk på ulike arenaer. Han har hatt flere separatutstillinger og deltatt i atskillige både juryerte og kuraterte gruppeutstillinger i Norge. De siste årene har han også mottatt oppmerksomhet fra andre land med utstillinger og salg av arbeider til gallerier og kunder i Sverige, Danmark, Storbritannia og USA. Han virker også som kurator, og er opptatt av viderføring, fornying og formidling av glassblåserfaget, som det hittil har vært magre utdanningstilbud for i Norge.

Prisjury 2019

Kiyoshi Yamamoto
juryleder, tekstilkunstner

Anne Britt Ylvisåker
førstekonservator KODE

Aron Irving Li
metallkunstner

Kristine Bjaadal
designer og kunsthåndverker

Prisen skal gå til kunstneren bak et verk i Årsutstillingen som markerer en særlig nyskapende og kvalitetsmessig sterk utvikling i vedkommendes eget kunstnerskap og/eller i fagfeltets utvikling. Vinneren kåres av utstillingsjuryen og prisen er på 100 000 kr. For oversikt over tidligere prismottakere, se katalogen for Årsutstillingen 2019.

Juryens begrunnelse

Vinneren av Finn Erik Alsos' minnepris 2019 deltar med et verk som markerer en subtil, men virkningsfull brytning i vedkommendes kunstnerskap. Formspråket har blitt jobbet fram over tid, og vi har sett det i nylige utstillinger som markerte en interessant utvikling i kunstnerens prosjekter. Der hadde verkene ofte sterke og varierte farger, eller en symbolsk fargebruk som blant annet henviste til kjøtt. Nå er prosjektet tatt et steg videre i en retning som fjerner seg helt fra kontrasterende fargebruk.

Verket er satt sammen av elementer i opalhvitt og gjennomskinnelig glass. De ulike gradene av gjennomsiktighet samspiller med lysets refleksjoner og kan gi inntrykk av en soloppgang i snøen på en senvintersdag. Når kuløren tas bort, får tilskueren tilgang til en mer fokusert forståelse av egenskapene i materialet glass. Her er det de subtile nyansene som gir verket styrke.

Glass har og har hatt et veldig lite fagmiljø i Norge og skiller seg fra de fleste andre kunsthåndverkspraksiser ved at det ikke tilbys høyere utdanning i faget her til lands. Når kunstneren bak årets vinnerverk kom på banen med sitt venetianskinspirerte glass sent på 90-tallet, var dette et fremmed uttrykk som ble lagt merke til i miljøet. Uttrykket har senere blitt fremmet og videreutviklet med stor virtuositet. Under utfordrende forutsetninger har prisvinneren blitt en foregangsfigur i det norske fagmiljøet for glass.

Verket utgjør en lysekrone, og minner oss om de overdådige tradisjonelle oppsatsene fra Murano i Venezia fra langt tilbake i tid. Samtidig har den et uttrykk som ligger milevis unna Muranoglasset. Ingen av de enkelte formene i kronen fører deg til Venezia. Du kan ikke koble venetiansk glamour med skandinavisk minimalisme – dette er en selvmotsigelse, det lar seg simpelthen ikke gjøre. Og så har denne kunstneren gått og gjort det likevel!

De dråpeliknende formene nærmer seg nesten en form for pop Art eller tegneserieestetikk. Her ligger det en frekkhet, en fri lekenhet, som bryter fullstendig ut av det tradisjonsbundne formspråket som lysekronen også tilhører. For å lage en venetiansk lysekrone kreves store tekniske ferdigheter. Kunstneren mestrer teknikken til fingerspissene, men tar den til et nytt nivå ved å benytte seg av den friheten som bare kan nås når man virkelig mestrer et håndverk. Slik kan verket vise en finstilt balanse mellom løsslupne assosiasjoner og veldig store ytterpunkt.

Det er modig, i grunnen litt sært og nærmest dristig, av en samtidskunstner å holde seg i sjangeren lysekrone, å bli der og dyrke den i årevis. Faktisk er dette et av få verk i årets Årsutstilling som har en bruksfunksjon. Bruken går inn i helheten. Komposisjonen er perfekt, velkomponert i form, farge og funksjon.

Årsutstillingen
NORSKE KUNSTHÅNDVERKERE

KODE
KUNSTMUSEER OG KOMPOSTRUEM

Vinneren av Kunsthåndverkprisen fra Bildende Kunstneres Hjelpfond (BKH)

Frantzen&Mjanger

Holde pust (2019)

Blåst glass, betong, metall, maling og samskapende publikum

3 x 0,6 x 1 m

ca. 55 kg

Frantzen&Mjanger består av Maria Almås Frantzen (f. 1977), master i visuell kunst med fordypning i glass fra Edinburgh College of Art og Ruth Hol Mjanger (f. 1977), førstelektor i drama fra NLA Høgskolen. Sammen arbeider de med en verksserie som har pust som omdreiningspunkt. I 2017 bygde de opp et mobilt glassverksted i samarbeid med S12 Galleri og verksted i Bergen og debuterte med uteromsprosjektet «Avtrykk av pust» under Årustillingen 2017 i Trondheim.

Kunstnerne forteller følgende om sitt samarbeid:

Vi så hverandre for første gang i Edinburgh høsten 2016, og før nyttår hadde vi dannet kunstnerduoen Frantzen&Mjanger. Det er sjelden man finner noen som forstår ens kunstneriske formspråk umiddelbart og ønsker å gå i samme retning mot det man enda ikke kjenner. Det skjedde da vi møttes. Vi har ulike fagbakgrunn, men felles mål om å utforske møter mellom form, glassblåsing og performative handlinger i rom. Vår praksis forholder seg til det undrende og universelle ved bruk av enkle formuttrykk. Vi utfordrer den tradisjonelle tilnærmingen til materialet glass, i et møte mellom kunsthåndverk og performativ samtidskunst. Den kunstneriske forskningsprosessen vår er preget av tillit, logistikk, intuisjon, flytsoner og ikke minst motet til å ribbe prosjektet for det som er overflødig. Vårt samarbeid er et fellesskap, ikke bare mellom oss, men mellom de mange som bidrar inn i våre prosjekter, både fagfolk og publikum. Gjennom samskaping ønsker vi å gi publikum anledning til å erfare kunst fra innsiden.

Prisjury 2019

Kiyoshi Yamamoto

representant fra juryen til Årustillingen

Kari Aasen

keramiker

Charlotte Bik Bandlien

representant fra Norsk Kritikerlag

Kunsthåndverkprisen overrekkes kunstneren bak det mest markante verket på Norske Kunsthåndverkeres Årustilling. Vinneren premieres med 150 000 kr og mottar tilbud fra RAM Galleri i Oslo om utstillingsplass høsten/vinteren året etter. For oversikt over tidligere prismottakere, se katalogen for Årustillingen 2019.

Juryens begrunnelse

Vinnerne av Kunsthåndverkprisen fra BKH 2019 deltar med et fortettet verk som potent og poetisk tematiserer våre skjøre livsbetingelser. Verket består av en serie avtrykk av pust i form av håndblåste glassformer som publikum oppfordres til å interagere med. Formene er skapt ved å puste inn i et anfang av varmt glass, der materialet responderer med en egen «motpust» i form av innsunkne spor i det avkjølte glasset – og resultatet minner om deformerte transparente lunger.

Aktualiteten i verket kan vanskelig overdrives. Amazonas brenner, verdens lunger er truet, og menneskeskapt klimaendring har bragt oss over i antropocen – en foreslått geologisk epoke kjennetegnet av menneskets inngripen i miljøet. Vår tids brennbare friksjon mellom natur og kultur uttrykkes elokvent gjennom glassets materialitet i dette arbeidet. Sand omformet av ild og glassblåserens pust, kobler de helt store og svimlende perspektivene med det nære og kroppslige.

Verket relaterer videre til den performative vendingen i samtidskunsten gjennom at publikum inviteres til å videreutvikle verket rent fysisk. At glassformene er utstilt på et betongbord er dessuten overraskende risikovillig og inviterer til mer enn bruksspor når disse skjøre formene skal håndteres av de besøkende. Dette grepet kan tolkes pedagogisk, endog aksjonistisk; formene blir uimotståelige «talking pieces» som bidrar til å fatte det ufattelige.

At prisen i år går til en duo peker samtidig på en dreining mot mer kollektive kunstneriske prosesser. I dette arbeidet inngår dessuten også et samskapende publikum, som gir verket et utall ukjente kollaboratører. Verket står i et interessant dialektisk forhold til vinnerne av både årets minnepris samt årets debutantpris, og tydeliggjør Årustillingens betydning ved å synliggjøre kunsthåndverkets relevans i krysningsfeltet mellom tradisjon og kontemporære impulser.